

SUCCULENTA

Orgaan van de Nederl. Ver. van Vetplantenverzamelaars.

Secretariaat : G. D. DUURSMA, B 185 HUIZUM bij Leeuwarden.

Stekel of doorn ?

Het kan U niet veel schelen, zegt U, hoe zij heeten, want verwonden doen zij toch, ondanks welken naam dan ook, en dus komt het er niet op aan, hoe zij genoemd worden !

Ja, als het U niet interesseert, wel sla dan dit artikeltje maar gerust over, doch „dat het er niet op aan komt, hoe zij heeten” ben ik niet met U eens, want er is wel degelijk onderscheid tusschen stekels en doornen.

Reeds op het eerste gezicht moet opvallen, dat beide soorten van voorwerpen op zeer verschillende plaatsen gevonden worden en *dat* alleen is al voldoende om er eens over te denken, *of* zij van belang zijn, en welk belang er aan is te hechten.

In de botanische literatuur worden er verschillende namen voor gebruikt, de doornen heeten daar *spinae* en de stekels *aculei* zoodat wij bij de bij uitstek met deze voorwerpen voorziene Cactussen, indien de zaak zoo heel eenvoudig was, slechts één dezer namen moesten aantreffen.

Hoe het in werkelijkheid gesteld is, moge blijken uit onderstaande cactusnamen, waarbij zoowel doorn als stekel gebruikt worden : *Cereus albispinus* S. D., *Cereus spinosissimus*, Först., *Pereskia aculeata* Mill., *Rhipsalis aculeata* Weber.

En hier moet ik nog op een derde woord wijzen, n.l. *acanthus* dat wij terugvinden o.a. in *Opuntia monacantha* Haw. en *Echinocactus electracanthus* Lem. en dat in velerlei verbindingen gebruikt wordt.

Het heeft dezelfde beteekenis als *aculeus*, dus *stekel*, doch wordt waarschijnlijk omdat het plooibaarder is, in de cactusliteratuur meer gebruikt.

Deze namen zijn reeds voldoende om aan te toonen dat men het niet steeds eens is geweest over de vraag „stekel of doorn”, en wel doordat men niet voldoende her karakter er van kende.

Als gevolg daarvan burgerde zich in Duitschland de naam „Stachel” bijna onuitroeibaar in en de Nederlandsche liefhebbers volgden.

Gaan wij nu eens na, wat bekende en bevoegde schrijvers over deze kwestie mededeelen.

Dr. J. W. Moll zegt in zijn „Handboek der plantbeschrijving” over den doorn (*spina*) :

De doorn is een houtachtig, kegelvormig, scherp gepunt orgaan, waardoor plantenetende zoogdieren worden afgeweerd.

Men onderscheidt : *a. takdoornen* (enz.) en *b. bladdoornen*, blad-achtig van aard, dragen soms takken in de oksels, staat soms in de plaats van steunbladjes (*cactussoorten*)

en Dr. J. C. Costerus in „Beginselen der plantkunde” :

Doornen zijn harde, houtige, spits toeloopende deelen, wier verrichting het is de plant tegen den aanval van allerlei dieren te beschermen, zij zijn dus verdedigingswerktuigen.

De *stekel* (aculeus) beschrijft 'Dr. Moll als hard, kegelvormig, scherp als een doorn, maar zonder geregelde plaatsing en meer uitvoerig zegt Dr. Costerus :

Ten slotte merken wij op, dat men tot de aanhangsels der opperhuid ook rekent die deelen, welke bij de plantkundigen onder den naam van stekels bekend staan, en verder:

Zij worden niet uitsluitend uit opperhuidscellen, maar ook uit elementen der onderliggende schorslaag gevormd.

Drukt men tegen den voet van een der stekels, dan raakt hij los en laat zich zoo in zijn geheel van de plant verwijderen.

Hierin hebben wij dus een geschikt kenmerk voor stekels ter onderkenning van doornen.

Terwijl een doorn evenals elk blad en elke tak met het inwendige van een stengel (bast en hout) ten sterkste samenhangt, bestaat deze stevige verbinding bij den stekel niet.

Uit beide beschouwingen blijkt, dat *stekels* dus tot de aanhangsels van de opperhuid behooren, terwijl doornen uit dieper gelegen deelen der plant ontspringen.

Beschouwen wij nu in verband daarmee de slotsom van X. Wetterwald in „Blatt und Sprossbildung bei Euphorbien und Cacteen”, dan lezen wij daar op bladz. 61 :

Die Achselvegetationspunkte erzeugen Haare und Blattanlagen, welche sich zu Dornen entwickeln. Es sind also die Dornen sämtlicher Cacteen Blattgebilde, welche durch ein Achselvegetationspunkt erzeugt werden.

Met andere woorden „de cactusdoornen zijn bladachtig van aard”, zij hangen dus, evenals de bladeren, te zamen met het innerlijke der plant.

Dit wordt bevestigd door een van de weinige Nederlandsche geleerden, die zich voor de Cactussen geïnteresseerd hebben, ik bedoel Professor W. F. R. Suringar.

Deze Hooggeleerde schrijft bij de ontkiemingsgeschiedenis van Melocactus in “Nieuwe bijdragen tot de kennis der Melocacti van West-Indië”, op bladz. 412 :

Aan de binnenzijde van deze (insnoering tusschen de beide zaadlobben) ontstaat het eerste dorenbundeltje (*zijtakje*) waarvan de dorens (*bladen*) door kleine borsteltjes worden vertegenwoordigd,

Uit een en ander blijkt, dat wij dus bij de Cactussen met doornen en niet met stekels te doen hebben.

Om nu ook nog even duidelijk te maken, waartoe de dorens dienen, volgt hier nog een uittreksel uit Dr. J. van Breda de Haan's Anatomie van het geslacht Melocactus, waar wij op blz. 114 o a. lezen :

Of de dorens dienen als verweeringsmiddel tegen den aanval van dieren, of het een middel is om de dorstige ezels en geiten, welke zich aan hun saprijk parenchym zouden willen laven, te verdrijven, meen ik te mogen betwijfelen.

Beter dunkt mij de verklaring om in de vorming der dorens het streven terug te vinden om een minimum van verdampende op-

pervlakte te vormen. De rolronde vorm en hun bouw zijn zoo-vele beletselen voor de verdamping.

Natuurlijk sluit het bovenstaande niet uit, dat de doornen dan toch tevens een zeer bruikbaar afschrikmiddel voor de dieren vormen.

En de moraal, lezer? Wel die is, dat wij voortaan niet meer over stekels moeten spreken of schrijven, doch over Cactusdoornen of dorens.

J. J. VERBEEK WOLTHUYS.

Belangrijke vetplantenverzamelingen in Nederland.

1. De Rotterdamsche Diergaarde.

De vetplantenverzameling der Rotterdamsche Diergaarde is niet in haar geheel in hetzelfde gebouw ondergebracht, maar bevindt zich over meerdere kassen verspreid, terwijl enkele teerdere soorten in een afzonderlijk, voor het publiek niet-toegankelijk, kasje geborgen zijn en zich in de kweekerij steeds een groot aantal soorten bevinden, die alleen gedurende den bloei naar de daarvoor geschikte plaatsen worden overgebracht.

We vangen onze wandeling aan bij het z.g. Groote Plantenhuis. Als we door den rechteringang binnentreden treft ons al dadelijk de geweldige *Cereus Octogonus*, een reuzenexemplaar, dat reeds meer dan 25 jaar aanwezig is en met zijn talrijke zuilen eene hoogte van meer dan 6 meter heeft bereikt. En was het niet, dat men geregeld de toppen er had afgenomen, dan waren deze reeds lang door het glazen dak der kas gegroeid. Iets verder valt onze aandacht op eene meter-hooge Rotsactus (*Cereus peruvianus monstrosus*), die hare naam eer aandoet, want de gelijkenis met een rotsblok is inderdaad zeer groot. Ook eenige flinke *Opuntia*'s bevinden zich daar. Tusschen deze grotere soorten in staan verspreid een aantal *Gasteria*'s, *Haworthia*'s en *Aloë*'s, waarvan er in dezen tijd geregeld eenige in bloei zijn. Zoo o.a. een *Aloë purpurascens*. Ook de *Dasylirois* vinden hier een plaats. Vermelden we verder nog, dat ter linkerzijde den vorigen zomer stond de *Agave Ellemeetiana*, die met een 4 meter lange bloemtros gebloeid heeft doch daarmee tevens haar leven geëindigd heeft. Het midden-gedeelte der kas wordt door andere planten (*Palmen*, *Camelia*'s) ingenomen, maar bij den anderen ingang vinden we weer *Succulenten*, n.l. een groot aantal *Aloë*'s (o.a. *A. commelinii*, *mitriformis*, *arborescens*, *ciliaris*, *frutescens*, *succotrina*), enkele boomvormige *Euphorbia*'s benevens een paar tentoonstellingsexemplaren van *Epiphyllum truncatum*, die ieder jaar prijken met honderden bloemen.

Tusschen beide ingangen bevindt zich aan de zuidzijde der groote kas de zoogenaamde doorloop, een afzonderlijk gedeelte, waar de temperatuur het heele jaar door veel hooger is. Hier hoort de rankende *Cereus triangularis* thuis. Met hare gelede, driekantige stengels slingert ze zich omhoog langs de spijlen der kas en maakt een groot aantal luchtwortels. Ieder jaar verblijdt ze ons met eenige fraaie bloemen, die echter slechts korten tijd duren. De vochtige warmte hier is ook erg geschikt voor het geslacht *Rhipsalis*. Eenige der aanwezige soorten zijn : *Rh. pentaptera*, *rhombea*, *Schwartziana*, *Regnelli*. Verlaten we nu het plantenhuis door den zelfden deur, dan komen we eerst nog langs een mooie groep *Phyllo*'s, die, bloeiend, zoowel leek als liefhebber in verrukking brengen.

Onder de kostbaarheden, in den aanvang genoemd, rekenen we

allereerst een tweetal oude Leuchtenbergia's. Zooals bekend, vereischt deze soort een uiterst zorgvuldige behandeling. De lange, kantige prisma's, waaruit de plant bestaat, liggen in een spiraal en dragen aan den top een bundel stekels. Bij oudere exemplaren breken de onderste prisma's geleidelijk af en verdrogen ten slotte geheel, zoodat de plant een stam vormt. Het zijn wel mooie en zeker merkwaardige Cactussen. Ze bloeien uit den top met groote gele bloemen. Eigenaardig is het zijdeachtig pluis, dat zich aan het jongere gedeelte tusschen de prisma's bevindt. Hoe het nu gelukt is deze planten zoo vele jaren lang in het leven te houden? Als we U vertellen dat ze staan in een zeer warme vochtige kas, boven een bak met water, doch zelf slechts bij hooge uitzondering eens wat water krijgen, dan moet dit de verklaring zijn. Als gezelschap hebben ze een aantal Melocactuszaailingen van omstreeks 10 jaar oud. Deze zijn nog afkomstig van onzen grooten Melocactuskenner Suringar.

Dubbel jammer, dat de prachtige collectie Melocacti uit W.-Indië (eveneens van Suringar) door kolengebrek gedurende de oorlogsjaren is ten gronde gegaan. *(Wordt vervolgd).*

Op den uitkijk.

Van het „Nordisk Kaktus Tidsskrift” ontvingen we afl. 5. Het bevat o.a. een artikel over *Echeveria carunculata*, waarvan de volgende geschiedkundige bijzonderheden ons wel zullen interesseeren. De eigenlijke herkomst der plant is niet bekend, mogelijk is het een bastaard. In 1879 werd ze het eerst vermeld in een catalogus van den Belgischen handelskweeker de Smet te Gent.

Een jaar later kreeg deze bezoek van den Hollandschen vetplantenverzamelaar O. J. Quintus, die er onmiddellijk zoo'n schik in kreeg, dat hij één der beide exemplaren, die de Smet bezat, wist te verkrijgen. Het andere exemplaar, dat de Smet zelf behield, ging spoedig ten gronde en zoo was onze landsman dus de gelukkige alleenbezitter dezer hoogst merkwaardige soort. Dit bleef hij 25 jaar lang. Eerst toen schonk hij er een stek van aan den Hortus te Groningen, van waaruit ze hare verdere verspreiding gevonden heeft.

Ook willen we nog wijzen op het navolgenswaardig voorbeeld van ons Deensche zusterijdschrift. De redactie stelt namelijk gratis voor hare leden beschikbaar eene keuze van 4 stuks uit een 30-tal soorten vetplanten en cactussen, ter aanmoediging van beginnende liefhebbers en als propaganda van haar blad. Daar zullen wij ook eens mee beginnen. (Zie mededeelingen). H.

Het geïll. weekblad „Floralia” gaf op 17 Maart een speciaal rotsplantennummer uit, waarin van de hand van onzen Secretaris een artikel werd opgenomen over „Succulenten voor rotstbeplanting”. In hetzelfde nummer schreef de heer Verbeek Wolthuys een zeer uitgebreid en interessant artikel over *Lophophora Williamsii* Coult. getiteld „Een Cactus met een geschiedenis”.

Daar de meeste onzer lezers wel op dit bekende tijdschrift geabonneerd zullen zijn, meenen wij met deze mededeeling te kunnen volstaan. D.

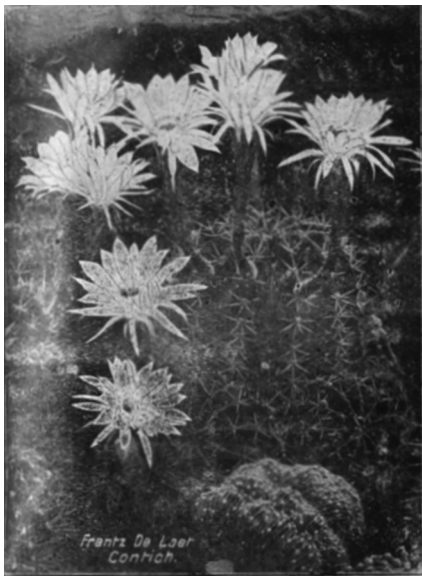
Van den heer F. J. Moerkoert Jr. te De Bilt, ontvingen wij een album met afbeeldingen van door deze firma uitgevoerde rots- en waterwerken.

Vooral voor rotsbeplanting, zoowel in kassen als buiten, zijn onze vetplanten zoo bijzonder geschikt en komen er beter door tot haar recht. Wie er over denkt een rotstuintje aan te leggen, weet dus een goed adres.

D.

Een rijkbloeiende Echinopsis.

Wij hebben het genoeg onze lezers hierbij een afbeelding te geven naar een foto waarvan het cliché ons welwillend door den bekenden Belgischen Cactuskweeker De Laet werd afgestaan.

Deze afbeelding stelt een *Echinopsis gemmata* K. Sch. voor, welke in de meeste collecties wel aanwezig zal zijn. Volwassen zijnde bloeit hij, bij doelmatige behandeling, vast ieder jaar, doch met 9 bloemen tegelijk, zooals op de foto zichtbaar is, komt toch in den regel niet zoo vaak voor.

Jammer, dat de bloei zoo kort duurt.

Vroeg in 't voorjaar verraden de wollige pluusjes op sommige der bovenste areolen reeds, dat de plant zich klaar maakt om te gaan bloeien. Langzaam wordt het pluusje grooter, tot het ongeveer 1½-2 cM. hoog is, en met het

zwarte wolpluis omgeven wel iets op een kwastje gelijkt.

Weken, ja maanden kan zoo'n knop soms in dien zelfden toestand onveranderd blijven zitten, totdat hij op zekeren dag, meestal tegen den avond, uit z'n slof schijnt te schieten. Niet zelden bereikt hij dan in één of twee dagen een lengte van 10 à 12 cM.; 't schijnt wel, of hij dan zijn schade van het lange wachten wil inhalen. Lang duurt het dan niet meer of de buitenste bruinachtig-groene kroonbladen wijken uiteen en vergunnen ons een blik in het binnenste te slaan.

't Is, alsof ge dan een heiligdom voor u ontsloten ziet, van waaruit een zachte jasmijngeur u tegenvloeit.

Dan kunt ge staren in den tot 15 cM. diepen trechter gevormd door de rein-witte binnenste kroonbladen, welke de tallooze teere witte, met geelachtige helmknoppen gekroonde meeldraden en dit in een twaalfstal stempels eindigenden stamper omsloten houdt.

Dan heeft de bloem zijn hoogtepunt bereikt, en als straks de helmknoppen het stuifmeelpoeder ontlasten en de stempels zich straalvormig uitspreiden om iets van die nieuw-leven-brengende-stof op te vangen, dan is het pleit gauw beslist.

Verwelkt en ineengezonken hangt de enkele uren geleden nog zoo onvergelykelijk schoone bloem bij den pot neer, ons de herinnering latend aan het vergankelijke van alle schoon.

G. D. D.

Uit onzen Lezerskring.

(Vaste keuringen in Artis).

De heer Hiebendaal te Ubbergen, schrijft ons:

... „Ik ben reeds jaren lid van de Vaste Keuringscommissie, ingesteld door de Ned. Mij. voor Tuinbouw- en Plantkunde, en ik ben een trouw bezoeker van de keuringen, die op den tweeden Dinsdag van elke maand in Artis te Amsterdam worden gehouden. Tallooze inzendingen heb ik mede gekeurd, doch nimmer vetplanten.

In Amsterdam en omgeving wonen vele leden van onze vereeniging; nog nooit deden zij een inzending, welke toch zoo interessant kon zijn. Ik vermoed, dat zij de vaste keuringen in Artis niet kennen.

Wij zouden zonder twijfel inzendingen van vetplanten met vreugde ontvangen. Onze keuringen worden er interessanter door, de bezoekers (tusschen 2 en 4 uur vrij) zouden het zonder twijfel op prijs stellen”.

Gaarne wekken wij onze leden uit Amsterdam en omgeving op, eens een groepje van de mooiste planten uit hunne collecties in te zenden. De liefhebberij wordt er door bevorderd en allicht ons ledental uitgebreid.

G. D. D.

Mededeelingen.

NIEUWE LEDEN.

S. W. P. van Sijveld,
J. Verschuur,

Amsterdam,
Amsterdam,

Postbus 336.
Vrolikstr. 109III,
p.a. Mej, Wed. Breuker.

C. A. Hiebendaal,
Chr. de Ringh,

Ubbergen.
Hilversum,

v. Ostadelaan 23.

ADRESVERANDERING. Het adres van den heer Jan G. Sloff is thans Halsterscheweg D 46f, Bergen op Zoom, terwijl de heer H. Pet thans woont Tochtstraat 75, Rotterdam, en de heer K. van Buuren niet meer woont te Amsterdam, doch thans het adres is: Lochem (Wilhelminalaan 20).

AANVULLING LEDENLIJST. Aan de in het vorige nummer opgenomen ledenlijst moet nog toegevoegd worden :

Mevr. Wed. D. W. v. Wijk-Mertens, Buren (Geld.)

Hub. P. Dings,

Tegelen,

Spoorstraat 58.

CONTRIBUTIE. Daar een groot deel der contributie nog steeds niet ontvangen is, verzoekt de penningmeester met nadruk, ter besparing van onnoodige moeite en kosten, hem deze zoo spoedig mogelijk te doen toekomen, daar in den loop der volgende maand de postkwitanties worden gereed gemaakt. (Postgiro 34088 Rotterdam).

VOOR NIEUWE LEDEN. Teneinde het verzamelen van vetplanten aan te moedigen, kunnen nieuwe leden, bij toezending hunner contributie aan den Penningmeester, op aanvraag bij dezen, gratis een vier-tal stekken of plantjes van succulenten bekomen. Lijstje van beschikbare soorten zal hen per omgaande worden toegezonden, J. M. v. d. Houten, Rob. Fruinstr. 64, Rotterdam.

RUILRUBRIEK. Aangeboden door den heer S. P. C. v. Romunde te Heesch bij Oss : ongewortelde stekjes van Mes. echinatum, M. spec-tabile, M. vittatum, Crassula spathulata en Mam. Schelhasii, in ruil tegen cactussen of andere vetplanten.